

De Shoah in het museum: 'Vertel lokale verhalen'

Achtergrond - 16 oktober 2015 - Auteur: Marja Verburg

Christoph Kreutzmüller werkt aan een tentoonstelling over de Holocaust voor het Jüdisches Museum in Berlijn, Joël Cahen is betrokken bij het Nationaal Shoah Museum dat in de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam moet komen. Op een symposium in Rotterdam spraken ze over hoe de Holocaust weer te geven in een museum.

Toen de latere Duitse historicus Christoph Kreutzmüller begin jaren negentig zijn vervangende dienstplicht in het Joods Historisch Museum (JHM) in Amsterdam deed, was hij geschokt hoe weinig aandacht daar aan de Holocaust werd besteed. Later begreep hij dat dat een goede reden had, vertelde hij deze week op het symposium 'Bommen op Rotterdam - twee perspectieven, een verhaal' in Rotterdam: het JHM wilde de geschiedenis van het joodse volk niet reduceren tot de Holocaust.

Nu, 25 jaar later, werkt Joël Cahen, tot voor kort directeur van het JHM, aan een Nationaal Shoah Museum in Amsterdam. "We willen de Holocaust in Nederland van A tot Z laten zien in een Europees verband", vertelt Cahen in Rotterdam. "Met de omstanders, de daders, de slachtoffers en de redders. De joodse vluchtelingen uit Oostenrijk en Duitsland, de vluchtroutes."

Het nieuwe museum moet in de Hollandsche Schouwburg komen, waarvandaan joden in Nederland op transport werden gesteld naar de concentratiekampen. Het oude theater maakt onderdeel uit van de joodse wijk in Amsterdam, legt Cahen uit, waar ook het JHM en de Portugese synagoge staan, "waar het joodse leven wordt gevierd".

Tweede generatie oorlogsslachtoffers

Holocaust en Shoah

De begrippen Holocaust en Shoah worden gebruikt voor de moord op de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Holocaust betekent 'brandoffer' en is sinds de jaren zeventig een gangbare term. Shoah betekent 'uitroeiing' en is het officiële

Hebreeuwse begrip. [Lees meer op de website van Yad Vashem](#)

Dat de Holocaust slechts een kleine rol speelde in het JHM heeft mede te maken met het feit dat zijn generatie, de tweede generatie oorlogsslachtoffers, daar niet goed mee om kon gaan, vertelt Cahen. “Wij konden dat niet *handelen*”, zegt hij nu. “Ik kon ook niet goed met de kritiek omgaan van mensen die de Shoah in ons museum misten. Pas later heb ik me gerealiseerd dat het een schande is dat er geen Shoah museum is.”

In het nieuwe museum moet ook aandacht komen voor antisemitisme voor en na de Tweede Wereldoorlog. Een van de voorbeelden die Cahen voor zijn project noemt is het Unites States Holocaust Memorial Museum. “Zij gaan ook verder dan alleen de Shoah.” Er is bijvoorbeeld ook aandacht voor de genocide in Rwanda, vertelt hij, en als Obama spreekt over mensenrechten, doet hij dat ook daar.

Lokale verhalen

Waarom een nationaal Shoah Museum, is een van de vragen tijdens het symposium. Kun je de Holocaust niet beter vanuit Europees perspectief vertellen? Nee, zegt Cahen zonder aarzelen. Ook Christoph Kreutzmüller ziet dat niet voor zich. Hij werkt aan een tentoonstelling over de Holocaust voor het Jüdisches Museum Berlin. “Je moet lokale verhalen vertellen”, zegt hij. Zeker als je de Holocaust wil overbrengen aan de vierde generatie, die de verhalen niet meer uit eerste hand kent. “Dat lukt niet met een internationaal museum.”

Lokale verhalen vertellen werkt wel, is Kreutzmüllers ervaring. Als je het huis kent waar een historische gebeurtenis zich heeft afgespeeld, helpt dat, zegt hij. Meer nog dan het feit dat je overgrootouders daar eventueel hebben gewoond.

Het internationale aspect is bovendien sowieso onderdeel van tentoonstellingen of musea over de Holocaust, zeggen Kreutzmüller en Cahen. Het Nationaal Shoah Museum – “of het volkerenmoord museum, we weten de titel nog niet” – vertelt het verhaal van de Nederlandse joden in Europees vergelijkend perspectief, zegt Cahen. Kreutzmüller: “De Shoah was een internationaal moordprogramma. Joden kwamen overal vandaan en kwamen overal terecht.” Bovendien komen de bezoekers van het Jüdisches Museum Berlin van over de hele wereld. “Die brengen ook hun perspectief mee. We moeten ook hun vragen beantwoorden.”

Het symposium ‘Bommen op Rotterdam, twee perspectieven, één verhaal’ werd op 13 oktober 2015 gehouden door het Nationaal Comité 4 en 5 mei en het Museum Rotterdam in het kader van het project ‘Voor Vrijheid/Für Freiheit – 70 jaar bevrijding’. Dit project is ontstaan na de [5 mei-lezing van de Duitse president Gauck](#) in Breda in 2012, waarin hij Nederland en Duitsland opriep zich gezamenlijk

in te zetten voor vrijheid en het begrip inhoud te geven.

Dit artikel verscheen op 15 oktober 2015 op het [blog Voor vrijheid/Für Freiheit](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/13606/de-shoah-in-het-museum-vertel-lokale-verhalen>